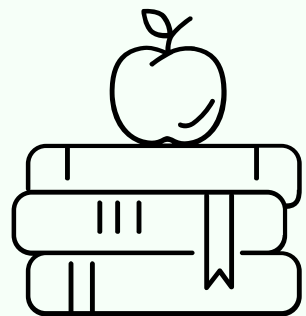

Gwerthuswch yn feirniadol hyd at 6 gweithgaredd gwahanol i ddatblygu dysgu mewn amgylcheddau angen

Tilly Jones

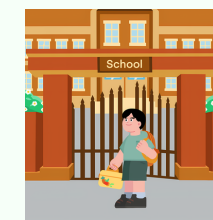

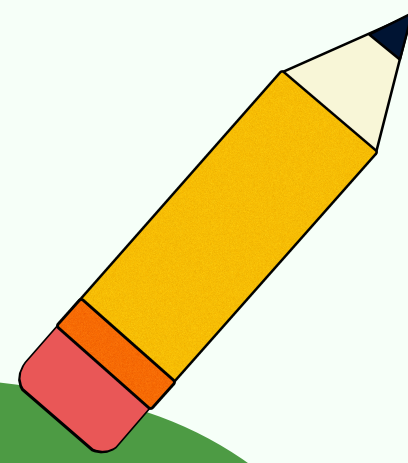
Tabl cynnwys

1. Terminoleg
 2. Cyflwyniad
 3. Darlun natur
 4. Ysgol goed
 5. Garddio
 6. Cerddoriaeth mewn natur
 7. Casgliad
-

Cyflwyniad

Yn y porffolio yma byddaf yn trafod ac yn gwerhtus hyd at 6 gweithgaredd mas ty fas . Mae prifysgol Birmingham (Kraftl, 2014) yn diffinio amgylcheddau dysgu amgen fel mannau lle mae plant yn dysgu y tu allan i ysgolion prif ffrwd—neu'n wahanol iddynt, Maent yn bwysig oherwydd eu bod yn chwalu syniadau rhagdybiedig am sut y dylai addysg fod ac yn dangos sut mae dysgu'n digwydd mewn amrywiaeth o leoliadau, cyrff a chysylltiadau rhyngbersonol. Byddaf yn cysylltu'r portffolio hwn â damcaniaethwyr fel Dewey, Maria Montessori, Froebl a mwy. Gan ei fod yn rhoi cyfleoedd sylweddol i blant archwilio, dysgu a thyfu trwy brofiadau yn y byd go iawn, mae dysgu yn yr awyr agored wedi tyfu o ran pwysigrwydd fel elfen o addysg plentynod cynnar. Mae pwysigrwydd dysgu dan arweiniad plant, annibyniaeth a rhyngweithio ymarferol ag amgylcheddau naturiol yn cael ei bwysleisio gan ddulliau fel Ysgol Goedwig, Montessori ac ymarfer wedi'i ysbrydoli gan Froebel. Mae plant yn elwa o brofiadau synhwyradd cyfoethog sy'n hyrwyddo eu datblygiad corfforol, cymdeithasol, emosiynol a gwybyddol trwy arddio, ymchwilio i ddeunyddiau naturiol, mwynhau cerddoriaeth a sain yn yr awyr agored, neu gymryd rhan mewn gweithgareddau coetir.

Terminoleg

Dysgu awyr agored- Mae yn ddull addysgu egniol, ymarferol sy'n rhoi pwyslais cryf ar fod yn yr awyr agored. Ei nod yw trosi'r profiad yn newidiadau mewn gwybodaeth, sgiliau, ymddygiadau neu agweddau trwy ddefnyddio'r amgylchedd naturiol (Harvey, 2012b).

Dysgu profiadol - Gelwir y dull o ddysgu trwy wneud, neu gymhwyso syniadau a gwybodaeth i amgylchiadau gwirioneddol, yn ddysgu profiadol. (The University of Queensland, 2021)

Amgylcheddau dysgu amgen- yn cyfeirio at ddosbarth neu ysgol wahanol sy'n darparu amgylchedd i bob myfyriwr sy'n anelu at gael gwared ar rwystrau i ddysgu i ddisgyblion y mae eu nodweddion neu eu hamgylchiadau personol yn cael effaith andwyol ar eu llwyddiant academaidd a chymdeithasol. (Title 6 Education Subtitle 3. Special Educational Programs Chapter 48 Alternative Learning Environments, n.d.)

Darlun Natur

Mae ymchwil gan Fajrie et al. (2024) yn dangos bod plant sy'n creu collages gyda deunyddiau naturiol yn datblygu mwy o greadigrwydd, sgiliau echddygol manwl a galluoedd gwybyddol trwy ddidoli, trefnu a datrys problemau. Mae defnyddio deunyddiau lleol hefyd yn gwneud dysgu'n fwy perthnasol ac yn cryfhau cysylltiadau diwylliannol a theuluol. Mae hyn yn cyd-fynd â Dysgu Trwy Dirweddau (2024), sy'n pwysleisio bod profiadau awyr agored rheolaidd yn hyrwyddo lles, ymgysylltiad a datblygiad cymdeithasol ac emosiynol. Mae gweithgareddau collage natur yn enghraifft hygyrch o hyn: mae plant yn casglu dail, blodau a brigau, yn arsylwi'n fanwl, ac yn eu trefnu'n greadigol i greu gwaith celf gweadog (Dysgu ac Archwilio Trwy Chwarae, 2020). Gan eu bod yn syml, fforddiadwy ac yn addas i ystod oedran eang, maent yn cynnig cyfle dysgu awyr agored gwerthfawr sy'n meithrin creadigrwydd, cysylltiad â natur a datblygiad cyfannol.

Drwy ddangos sut y gall casglu deunyddiau naturiol yn ystod taith gerdded awyr agored dan arweiniad wella cysylltiad plant â'u hamgylchedd, mae Antur Taith Gerdded Collage Natur Hudolus yn cefnogi ymhellach ddefnyddioldeb addysgol gweithgareddau collage natur (Gweithgareddau Datblygiad Plant, 2024). Mae'r dull hwn yn meithrin arsylwi manwl, archwilio synhwyrdd, a chwilfrydedd am y byd naturiol drwy annog plant i gasglu dail, blodau, ffyn a cherrig, yn debyg iawn i'r gweithgaredd byrddau collage natur. Mae'r dudalen yn pwysleisio sut mae'r broses o wneud collage yn gwella galluoedd echddygol manwl, creadigrwydd a mynegiant emosiynol, tra bod siarad am liwiau, gweadau a ffurfiau yn ystod y daith gerdded yn gwella datblygiad iaith a chyfathrebu (Gweithgareddau Datblygiad Plant, 2024). Pan gânt eu cyfuno, mae'r ddau weithgaredd hyn yn dangos sut y gall profiadau awyr agored syml, rhad hyrwyddo twf cyfannol a chysylltiad dwfn â natur drwy greadigrwydd rhyngweithiol, dan arweiniad plant.

Mae Play of the Wild yn dangos sut y gall prosiect collage natur feithrin creadigrwydd, sgiliau arsylwi a dealltwriaeth wyddonol trwy gasglu a threfnu deunyddiau naturiol fel dail a blodau (Play of the Wild, 2019). Mae'r gweithgaredd yn syml, hygyrch ac yn annog plant i archwilio nodweddion deunyddiau, gan gysylltu'n glir ag amcanion gwyddoniaeth Cyfnod Allweddol 1. Mae hefyd yn hyrwyddo hyder, iaith ddisgrifiadol a sgiliau echddygol manwl. Yn yr un modd, mae Dysgu Awyr Agored Gogledd Cymru (2024) yn pwysleisio bod gweithgareddau fel collage natur yn cefnogi lles, creadigrwydd a datblygiad cwricwlaidd, gan gyd-fynd â Pedwar Diben drwy annog chwilfrydedd, datrys problemau a chysylltiad â natur. Oherwydd eu bod yn syml, fforddiadwy ac yn hawdd eu hymgorffori, maent yn cynnig cyfle dysgu awyr agored gwerthfawr sy'n cefnogi addysgu o ansawdd uchel.

Drwy ddangos sut y gall casglu deunyddiau naturiol yn ystod taith gerdded awyr agored dan arweiniad wella cysylltiad plant â'u hamgylchedd, mae Antur Taith Gerdded Collage Natur Hudolus yn cefnogi ymhellach ddefnyddioldeb addysgol gweithgareddau collage natur (Gweithgareddau Datblygiad Plant, 2024). Mae'r dull hwn yn meithrin arsylwi manwl, archwilio synhwyrdd, a chwilfrydedd am y byd naturiol drwy annog plant i gasglu dail, blodau, ffyn a cherrig, yn debyg iawn i'r gweithgaredd byrddau collage natur. Mae'r dudalen yn pwysleisio sut mae'r broses o wneud collage yn gwella galluedd echddygol manwl, creadigrwydd a mynegiant emosiynol, tra bod siarad am liwiau, gweadau a ffurfiau yn ystod y daith gerdded yn gwella datblygiad iaith a chyfathrebu (Gweithgareddau Datblygiad Plant, 2024). Pan gânt eu cyfuno, mae'r ddau weithgaredd hyn yn dangos sut y gall profiadau awyr agored syml, rhad hyrwyddo twf cyfannol a chysylltiad dwfn â natur drwy greadigrwydd rhyngweithiol, dan arweiniad plant.

Mae Play of the Wild yn dangos sut y gall prosiect collage natur feithrin creadigrwydd, sgiliau arsylwi a dealltwriaeth wyddonol trwy gasglu a threfnu deunyddiau naturiol fel dail a blodau (Play of the Wild, 2019). Mae'r gweithgaredd yn syml, hygyrch ac yn annog plant i archwilio nodweddion deunyddiau, gan gysylltu'n glir ag amcanion gwyddoniaeth Cyfnod Allweddol 1. Mae hefyd yn hyrwyddo hyder, iaith ddisgrifiadol a sgiliau echddygol manwl. Yn yr un modd, mae Dysgu Awyr Agored Gogledd Cymru (2024) yn pwysleisio bod gweithgareddau fel collage natur yn cefnogi lles, creadigrwydd a datblygiad cwricwlaidd, gan gyd-fynd â Pedwar Diben drwy annog chwilfrydedd, datrys problemau a chysylltiad â natur. Oherwydd eu bod yn syml, fforddiadwy ac yn hawdd eu hymgorffori, maent yn cynnig cyfle dysgu awyr agored gwerthfawr sy'n cefnogi addysgu o ansawdd uchel.

Ysgol Goed

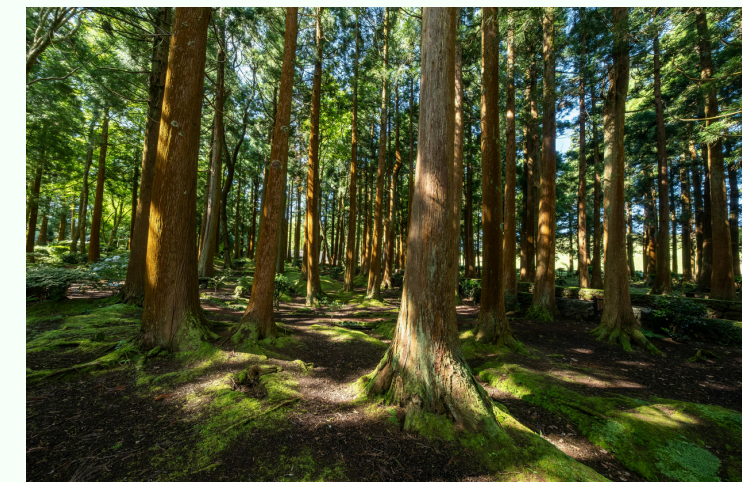
Yn ôl (Forest School Association, 2021) Drwy ddysgu profiadol mewn coedwig neu leoliad naturiol, mae Ysgol Goedwig yn strategaeth addysgu ysbrydoledig, hirdymor sy'n rhoi cyfle rheolaidd i blant a phobl ifanc ennill a thyfu hyder a hunan-barch. Mae'n pwysleisio ymholiad dan arweiniad plant, gan annog annibyniaeth, gwydnwch a chreadigrwydd wrth hyrwyddo datblygiad cyffredinol. Yn ôl ymchwil diweddar gan Llywodraeth Cymru, mae Ysgol Goedwig yn ddull trefnus, hirdymor o addysg awyr agored sy'n blaenoriaethu rhyngweithio cyson, rheolaidd â lleoliadau naturiol i hyrwyddo datblygiad cyffredinol plant (Llywodraeth Cymru, 2023). Addysgu sy'n canolbwyntio ar y dysgwr, sy'n annog plant i archwilio, cymryd risgiau â chymorth, a datblygu annibyniaeth trwy weithgareddau ymarferol fel defnyddio offer, adeiladu cuddfannau, a phrosiectau coed creadigol, yw'r hyn sy'n diffinio arfer Ysgol Goedwig. Yn ôl adroddiad 2023, mae rheoli risg da, cynllunio profiad sy'n briodol i ddatblygiad, ac integreiddio dysgu awyr agored i'r cwricwlwm ehangach i gyd yn angenrheidiol ar gyfer dysgu awyr agored o ansawdd uchel, gan gynnwys Ysgol Goedwig. Yn ogystal, mae'n tynnu sylw at sut mae Ysgol Goedwig yn meithrin chwilfrydedd, gwydnwch, gwaith tîm a lles, sydd i gyd yn cefnogi Pedwar Diben Cwricwlwm Cymru. At ei gilydd, mae'r canllawiau diwygiedig yn cadarnhau bod Ysgol Goedwig yn cynnwys profiadau awyr agored pwrpasol, dan arweiniad ymarferwyr, sy'n meithrin datblygiad cymdeithasol, emosiynol, gwybyddol a chorfforol trwy ymgysylltu hirfaith â natur.

Yn ôl Cyfoeth Naturiol Cymru (2015), mae'r Canllaw i Ysgol Goedwig yng Nghymru yn disgrifio Ysgol Goedwig fel dull hirdymor, sy'n canolbwyntio ar y dysgwr, o addysg awyr agored sy'n cynnwys teithiau mynych i leoliad coetir naturioareddau coetir dychmygus, sydd i gyd yn cefnogi datblygiad gwytnwch, sgiliau datrys problemau ac ymwybyddiaeth amgylcheddol plant. Yn gyffredinol, mae'r canllaw yn cyflwyno Ysgol Goedwig fel dull cynhwysfawr, wedi'i gefnogi'n empirig, sy'n meithrin twf emosiynol, cymdeithasol, corfforol a gwybyddol plant trwy rhyngweithio pwrpasol â'r byd naturiol.

Drwy waith Maria D'Angelo, myfyrwraig TAR a sylfaenydd Ffrindiau'r Goedwig, mae Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant yn dangos sut gall Ysgol Goedwig drawsnewid profiadau dysgu plant (UWTSD, 2024). Mae Her Forest School ym Mrynaman yn cynnig dewis ymarferol i addysg draddodiadol, gan feithrin creadigrwydd, gwydnwch, sgiliau cymdeithasol a hyder drwy chwarae ac archwilio yn y natur. Mae dull Maria yn deillio o'i hastudiaethau mewn Addysg Blynyddoedd Cynnar a modiwl Entrepreneuriaeth, a'i galluogodd i sefydlu ei busnes. Mae ennill Gwobr John Muir hefyd wedi ehangu ei dealltwriaeth o gynaliadwyedd ac wedi ysbrydoli prosiectau cadwraeth fel motelau pryfed a bwydwyr adar. Yn ei chyfanrwydd, mae'r erthygl yn dangos sut gall addysg uwch alluogi ymarferwyr i greu profiadau dysgu awyr agored sy'n cefnogi datblygiad cyffredinol plant.

Yn ôl O'Brien (2023), mae'r dull Ysgol Goedwig yn cynnig model dysgu awyr agored unigryw sy'n hyrwyddo datblygiad cyffredinol plant trwy brofiadau estynedig, sy'n canolbwyntio ar y dysgwr mewn lleoliadau naturiol. Mae hi'n tynnu sylw at y ffaith y gall plant ddatblygu hunanhyder, annibyniaeth, a gwydnwch emosiynol trwy sesiynau mynych, ailadroddus mewn lleoliadau coediog, a bod y gallu i archwilio a chymryd risgiau cyfrifedig yn meithrin creadigrwydd a sgiliau datrys problemau. Mae O'Brien yn pwysleisio rôl hanfodol ymarferwyr Ysgol Goedwig cymwys, sy'n cadw llygad gofalus ar blant ac yn sgaffaldio dysgu mewn ffyrdd sy'n annog annibyniaeth a chwilfrydedd. Mae'r bennod hefyd yn dadlau, trwy ddarparu gweithgareddau ymarferol, profiadol i blant sy'n cryfhau eu cysylltiad â natur, bod Ysgol Goedwig yn hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, corfforol a gwybyddol.

Manteision ysgol goed

- Yn ôl Prifysgol Marjon, mae Ysgol Goedwig yn ddull hirdymor o addysg awyr agored a arweinir gan blant sy'n meithrin hunanhyder, annibyniaeth, creadigrwydd a chymryd risgiau (Prifysgol Marjon, 2024). Mae'r erthygl yn dyfynnu astudiaethau sy'n dangos sut mae treulio amser mewn natur yn rheolaidd yn gwella sgiliau cymdeithasol, cyfathrebu, cymhelliant, ffocws a datblygiad corfforol plant. Yn ogystal, mae'n tynnu sylw at yr angen i gael gwared ar rwystrau fel bod gan bob plentyn fynediad at ddysgu awyr agored o ansawdd uchel gan nodi manteision ehangach ar gyfer iechyd meddwl a gwybodaeth amgylcheddol (Prifysgol Marjon, 2024).
- Yn ôl ymchwil GIG Humber, trwy weithgareddau sy'n cael eu harwain gan blant ac sy'n seiliedig ar natur, gall Ysgol Goedwig ddarparu manteision iechyd meddwl sylweddol i blant oedran elfennol trwy wella hunan-barch, hyder a lles emosiynol (GIG Humber, 2024). Mae adeiladu cuddfan, defnyddio offer a thyfu bwyd yn enghreifftiau o weithgareddau a argymhellir i roi ymdeimlad o bwrpas i blant, gostwng lefelau straen a chynyddu ymgysylltiad dysgu. Yn ogystal, mae'r tîm ymchwil yn tynnu sylw at y ffaith y gallai treulio amser yn yr awyr agored bob dydd helpu i nodi anghenion emosiynol yn gynnar a gallai fod yn arbennig o ddefnyddiol i blant sydd â mynediad bach at ardaloedd gwyrdd (GIG Humber, 2024).

Cyfyngiadau ysgol goed

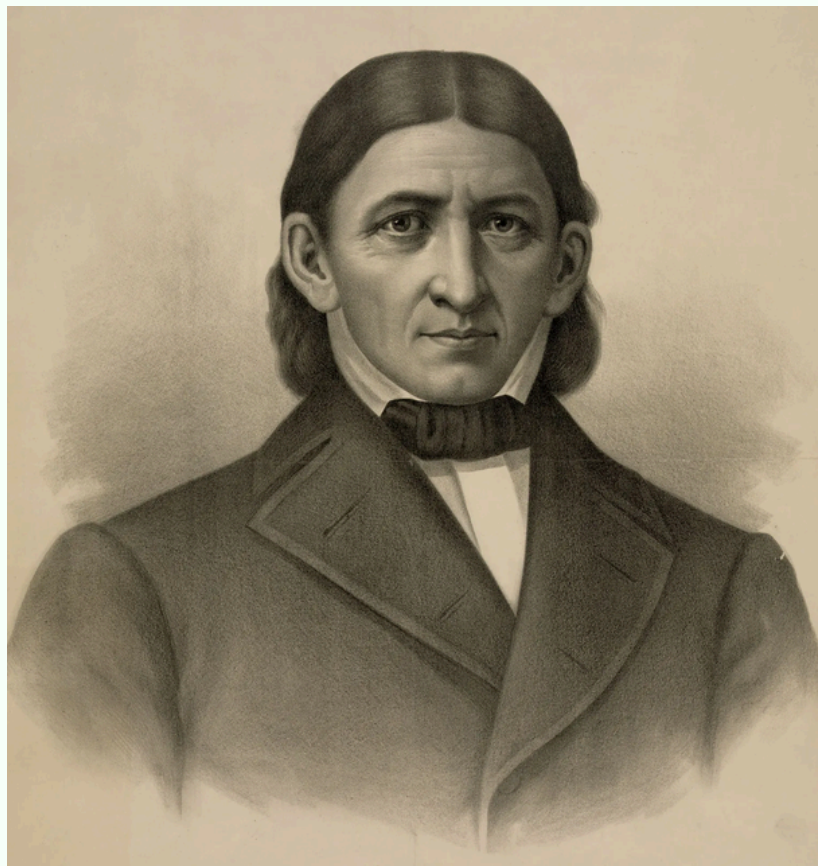

- Pryderon risg oedolion, pwysau cwricwlwm, prisiau uchel a logisteg, mynediad cyfyngedig i leoliadau awyr agored priodol, a'r llwyth gwaith gweinyddol sy'n angenrheidiol i gynnal sesiynau yw pum prif gyfyngiad Ysgol Goedwig, yn ôl gwerthusiad Dabaja (Dabaja, 2024).
- Yn ôl yr erthygl, mae gan Ysgol Goedwig nifer o anfanteision sylweddol, megis gweithredu anwastad ar draws lleoliadau, rhwystrau ymarferol fel staffio a hyfforddiant, mynediad cyfyngedig i ardaloedd naturiol, a gofynion gan systemau cwricwlwm ac atebolrwydd a all gyfyngu ar ei heffeithiolrwydd (Leather, 2021).

Cysylltiadau damcaniaethol ag ysgol goedwig

Froebel
‘The child should
experience nature in all

its aspects –
form, energy, substance,
sound and colour’.
Froebel

(Stanley James
Curtis, 2018)

Mae Ymddiriedolaeth Froebel yn rhoi pwyslais mawr ar y rôl hanfodol y mae natur yn ei chwarae yn natblygiad plant, yn unol â syniad Froebel y dylai plant ifanc gael eu hamlygu i "ffurf, egni, sylwedd, sain a lliw" y byd naturiol fel rhan o'u haddysg reolaidd (Ymddiriedolaeth Froebel, 2024). Mae'r dull hwn yn seiliedig ar y syniad bod profiadau awyr agored uniongyrchol, boed mewn gerddi, coedwigoedd neu ardaloedd naturiol eraill, yn cynnig cyfleoedd dysgu gwirioneddol sy'n meithrin chwilfrydedd, annibyniaeth a dealltwriaeth ddyfnach o'r byd o'u cwmpas. Mae plant yn cael dealltwriaeth gynnar o gynaliadwyedd, cyfrifoldeb amgylcheddol a rhyngddibyniaeth popeth byw trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau bywyd go iawn fel gofalu am blanhigion neu astudio ecosystemau (Ymddiriedolaeth Froebel, 2024). Mae'r Ymddiriedolaeth hefyd yn nodi bod llawer o blant heddiw yn dioddef o "ddiffyg natur" o ganlyniad i'w ffordd o fyw dan do gynyddol, gan amlygu pryderon cynyddol ynghylch y gostyngiad yng nghyfle plant i dreulio amser yn yr awyr agored. Gan eu bod yn annog lles, creadigrwydd a thwf emosiynol trwy ryngweithio uniongyrchol â'r byd naturiol, felly ystyrir bod damcaniaethau Froebel yn fwy perthnasol nag erioed. Mae'r dull hwn yn pwysleisio hyd yn oed yn fwy pa mor bwysig yw hi i oedolion sydd â gwybodaeth annog darganfyddiad plant mewn modd sensitif, gan eu hannog i ddod o hyd i gysylltiadau, gofyn cwestiynau a datblygu cysylltiadau dwfn â natur (Ymddiriedolaeth Froebel, 2024). Yn yr ystyr hwn, mae athroniaeth Froebel yn darparu fframwaith cadarn ar gyfer deall arwyddocâd dysgu yn yr awyr agored, gan ddangos sut y gall dod i gysylltiad â natur wella pob agwedd ar ddatblygiad plentyn a gosod y sylfaen ar gyfer dysgu gydol oes.

Maria Montessori- Ysgol goed

Mae nifer o syniadau sylfaenol, fel dysgu dan arweiniad plant, annibyniaeth, a darganfod ymarferol, yn cael eu rhannu gan Ysgol Goedwig ac addysg Montessori; fodd bynnag, mae'r ffyrdd y defnyddir yr egwyddorion hyn yn amrywio'n fawr. Mae plant yn dysgu trwy archwilio, trwy annog cymryd risgiau, a thrwy drochi'n aml mewn coetiroedd neu amgylcheddau naturiol yn Ysgol Goedwig, sydd wedi'i hadeiladu ar brofiadau awyr agored, sy'n seiliedig ar natur, sy'n meithrin gwydnwch emosiynol, hunan-barch a hyder (Nature Plays, 2024). Mae Montessori, ar y llaw arall, fel arfer yn digwydd mewn lleoliad dan do wedi'i gynllunio'n fanwl sy'n defnyddio deunyddiau ac arferion rheoledig i annog annibyniaeth, ffocws a gweithgaredd hunangyfeiriedig (Nature Plays, 2024). Mae Montessori yn rhoi mwy o sylw i waith bwriadol a chyfnodau datblygiadol unigryw pob plentyn nag Ysgol Goedwig, sy'n hyrwyddo chwarae heb strwythur gyda deunyddiau naturiol a datblygu galluoedd cyfannol. Er gwaethaf y gwahaniaethau hyn, mae'r ddau ddull yn anelu at feithrin dysgwyr galluog, hyderus ac sydd â chymhelliant cynhenid (Nature Plays, 2024).

(Montessori Parenting, 2024)

Ysgol Goed mewn ysgolion mewn Cymru

Cyflwynir Ysgol Goedwig gan Ysgol Gynradd Cwmffrwdoer fel dull sy'n canolbwyntio ar y plentyn ac sy'n seiliedig ar natur, ac sy'n hyrwyddo datblygiad cyfannol trwy sesiynau awyr agored mynych a gynhelir gan weithiwr proffesiynol hyfforddedig (Ysgol Gynradd Cwmffrwdoer, d.d.). Mae'r ysgol yn rhoi pwyslais cryf ar sut mae gwaith tîm a sgiliau cymdeithasol yn cael eu cryfhau wrth i blant ennill hyder, annibyniaeth, creadigrwydd a chydlynid corfforol trwy weithgareddau gan gynnwys adeiladu cuddfannau, defnyddio offer, crefftau naturiol a diogelwch rhag tân. Yn unol â Chwricwlwm Cymru, mae'r cwricwlwm yn meithrin twf myfyrwyr uchelgeisiol, cyfranwyr dychmygus, dinasyddion moesol, a phobl iach, hyderus (Ysgol Gynradd Cwmffrwdoer, d.d.). Mae'r ysgol hefyd yn pwysleisio arwyddocâd ymwybyddiaeth o risg a chryfder emosiynol, gan nodi bod anawsterau a gwrthdaro yn cael eu hystyried yn gyfleoedd addysgol gwerth chweil sy'n cael eu cefnogi gan yr ymarferydd. Yn gyffredinol, mae'r dudalen yn cyflwyno Ysgol Goedwig fel rhan hanfodol o ymroddiad yr ysgol i feithrin myfyrwyr cyflawn sy'n ymwybodol o'r amgylchedd trwy ryngweithio sylweddol â'r byd naturiol.

Mae Ysgol Gynradd High Cross yn enghraifft arall o ysgol yng Nghasnewydd. Yn ôl yr ysgol hon, mae Ysgol Goedwig yn fethodoleg dysgu awyr agored sy'n seiliedig ar draddodiadau addysgol Sgandinafaidd, lle gwelir bod twf a lles plant yn dibynnu ar natur a symudiad (Ysgol Gynradd High Cross, heb fod yn ddibynnol ar y gyfraith). Mae'r ysgol yn ychwanegu bod ei rhaglen Ysgol Goedwig, a addysgir gan ymarferwyr â chymwysterau Lefel 3, yn rhoi cyfle i blant gymryd rhan mewn dysgu trochol, ymarferol sy'n uniongyrchol gysylltiedig â sgiliau cwricwlwm. Mae gweithgareddau sy'n bwysig ar gyfer datblygiad cymdeithasol, emosiynol a gwybyddol plant yn cynnwys datrys problemau ar y cyd, archwilio synhwyraidd, gofal amgylcheddol, a thasgau sy'n seiliedig ar gyfrifoldeb. Mae'r ysgol yn tynnu sylw at sut mae'r lleoliad awyr agored yn meithrin lles, deallusrwydd emosiynol, a hunanwerth wrth ddarparu lleoliad lle gall plant ddysgu mewn ffyrdd sy'n addas i'w harddulliau a'u cynlluniau dysgu unigryw (Ysgol Gynradd High Cross, heb ddyddiad). Yn gyffredinol, mae'r dudalen yn cyflwyno Ysgol Goedwig fel offeryn pwerus ar gyfer meithrin y "plentyn cyfan," gan annog hunanddibyniaeth, dewrder, chwilfrydedd, a pharch dwfn at y byd naturiol.

Garddio

Yn ôl y Gymdeithas Arddwriaethol Frenhinol (RHS), mae garddio mewn ysgolion yn offeryn addysgu effeithiol sy'n hyrwyddo datblygiad sgiliau, ymwybyddiaeth amgylcheddol a lles plant (RHS, heb ei gyhoeddi). Er mwyn cynorthwyo ysgolion i ymgorffori garddio mewn addysg reolaidd, mae'r sefydliad yn cynnig deunyddiau addysgu am ddim, hyfforddiant a rhaglen wobrwyo. Mae'r RHS yn honni bod gweithgareddau garddio yn gwella'r cwricwlwm mewn amrywiaeth o feysydd, gan gynnwys gwyddoniaeth, daearyddiaeth, ABCh, a chelf, tra hefyd yn annog arferion cynaliadwy a dealltwriaeth o fioamrywiaeth. Mae'r rhaglen yn tynnu sylw at sut y gall tyfu planhigion mewn amgylcheddau ysgol wella iechyd meddwl a chorfforol myfyrwyr, meithrin gwydnwch a hunanhyder, a chynyddu galluedd cyfathrebu a gwaith tîm (RHS, heb ei gyhoeddi). Mae dull yr RHS yn cefnogi datblygiad sgiliau ymarferol plant, cyfrifoldeb amgylcheddol a chysylltiad cryfach â natur trwy hyrwyddo dysgu ymarferol, profiadol, sy'n gyson â syniadau dysgu awyr agored ehangach.

Manteision garddio mewn ysgolion ar gyfer lles plant

Mae garddio yn cynnig nifer o fanteision i lesiant corfforol, emosiynol a chymdeithasol plant, gan ei wneud yn elfen hanfodol o addysg awyr agored ac yn elfen sylfaenol o ddysgu sy'n seiliedig ar feithrin, yn ôl NurtureUK (NurtureUK, 2023). Mae plant yn ennill amynedd, dygnwch, cyfrifoldeb, a sgiliau echddygol manwl a bras trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau synhwyraidd ymarferol fel plannu, cloddio a gofalu am blanhigion. Yn ogystal â hyrwyddo twf corfforol, mae'r gweithgareddau hyn yn rhoi cyfle i blant ffurfio perthnasoedd dwfn â natur. Ar ben hynny, mae gan arddio effaith sylweddol ar feithrin iechyd emosiynol. Yn ôl ymchwil, gall treulio amser mewn pridd a lleoliadau naturiol leihau straen a chodi hwyliau. Mae bacteria pridd fel *Mycobacterium vaccae* wedi'u cysylltu â rheoleiddio emosiynau a theimladau dymunol (NurtureUK, 2023). Mae hyn yn dangos sut y gall hyd yn oed gweithgareddau sy'n ymddangos yn ddibwys, fel gweithio gyda phridd, gael effaith sylweddol ar iechyd meddwl plant. Yn ogystal, o'i gymharu â lleoliadau ystafell ddosbarth rheolaidd, mae plant yn aml yn arddangos sgiliau cymdeithasol gwell yn ystod gweithgareddau garddio, yn ôl NurtureUK. Mae plant yn dysgu empathi, cydweithrediad, a sgiliau cyfathrebu beirniadol trwy waith tîm, rhannu adnoddau, rhannu syniadau, a chymryd eu tro. Gall plant ymarfer sgiliau rhyngbersonol mewn ffordd naturiol ac ystyrlon yn lleoliad diogel a defnyddiol garddio. O ystyried yr holl fanteision hyn, mae NurtureUK yn eiriol dros arddio fel offeryn pwerus ar gyfer datblygiad cyfannol, gan ei ystyried yn weithgaredd sy'n meithrin datblygiad plentyn ym mhob maes, o gymdeithasol a gwybyddol i emosiynol a chorfforol.

Curriculum i Gymru- Garddio

Mae Estyn yn tynnu sylw at y ffaith bod creu cwricwlwm awyr agored yn helpu ysgolion i gyflawni pedwar nod Cwricwlwm Cymru, yn enwedig drwy hyrwyddo cyfranogiad, lles, a datblygu sgiliau ymarferol (Estyn, 2023). Dangosir hyn gan gwricwlwm awyr agored Blwyddyn 7 Ysgol Gyfun Llangefni, sy'n ymgorffori gweithgareddau sy'n gysylltiedig ag iechyd, garddio, ac addysg amgylcheddol mewn cydweithrediad ag Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Gogledd Cymru. Mae myfyrwyr yn datblygu sgiliau garddwriaeth, ymwybyddiaeth amgylcheddol, gwaith tîm, a gwydnwch drwy brofiad ymarferol mewn plannu, profi pridd, compostio, a chynnal micro-goedwig o fwy na 500 o goed (Estyn, 2023). Yn ôl y canfyddiadau, gall myfyrwyr sy'n cael trafferth mewn ystafelloedd dosbarth nodweddiadol elwa fwyaf o ddysgu yn yr awyr agored gan ei fod yn rhoi cyfleoedd gwahanol iddynt lwyddo. Yn gyffredinol, mae Estyn yn cyflwyno addysg awyr agored—gan gynnwys garddio—fel strategaeth effaith uchel sy'n cefnogi cynaliadwyedd, lles, dysgu trawsgwricwlaidd, a chysylltiadau cymunedol cadarn, gan gydweddu'n agos â Chwricwlwm Cymru (Estyn, 2023).

Er mwyn meithrin chwilfrydedd, lles a datblygiad cyfannol plant, dylai rhaglenni blynyddoedd cynnar o ansawdd uchel ddarparu profiadau dysgu awyr agored helaeth, fel garddio, yn ôl canllawiau Hwb (Llywodraeth Cymru, 2024). Gall myfyrwyr iau ymchwilio i'r byd o'u cwmpas, datblygu galluoedd gwyddoniaeth a rhifedd cynnar, a chymryd rhan mewn dysgu synhwyrdd, seiliedig ar chwarae trwy arddio. Er mwyn helpu ymarferwyr i greu profiadau dysgu dilys sy'n unol â Chwricwlwm Cymru a'i bwyslais ar ymholiad pwrpasol, dan arweiniad plant, mae'r adnodd yn pwysleisio y dylai mannau awyr agored fod yn ymatebol ac yn hwylusol (Llywodraeth Cymru, 2024).

Manteision garddio

- The review found that school gardening can enhance children's nutrition knowledge, physical activity, emotional wellbeing and healthy habits, while also boosting engagement and motivation through hands-on learning (Ohly et al., 2016).
- Gardening helps children develop healthier eating habits, stronger environmental awareness, better science understanding, and key life skills like teamwork and responsibility, while also supporting wellbeing through hands-on contact with nature (Cornell University, n.d.).

Cyfyngiadau garddio

- Yn ogystal â gofynion cynnal a chadw sy'n gwneud cyflawniad hirdymor yn heriol, mae rhaglenni garddio yn wynebu cyfyngiadau megis diffyg cyllid, lle ac amser staff (Children & Nature Network, 2025).

Damcaniaethwyr - Garddio

Maria Montessori

Mae Montessori yn tynnu sylw at yr angen am gysylltiad dyddiol â natur, gan ddatgan bod chwarae yn yr awyr agored yn gwella canolbwyntio, lles a datblygiad synhwyrdd plant. Gall plant ddatblygu annibyniaeth a dealltwriaeth ddofn o'r byd amgylcheddol trwy archwilio yn yr awyr agored, garddio a theithiau cerdded natur (Partneriaeth Montessori, 2021).

Mae'r bennod yn cysylltu damcaniaethau o Piaget, Vygotsky, Montessori, ac Ysgol Goedwig ag addysgeg awyr agored, sy'n gwella dysgu plant trwy ddarparu profiadau synhwyrdd, corfforol a chymdeithasol cyfoethog mewn natur. Mae ffocws y bennod ar ddysgu awyr agored yn y byd go iawn yn addas iawn ar gyfer astudiaeth ymarferol, seiliedig ar natur, garddio, er nad yw'n cael ei drafod yn benodol (Thomas a Boulton, 2024).

Cerddoriaeth mewn Natur

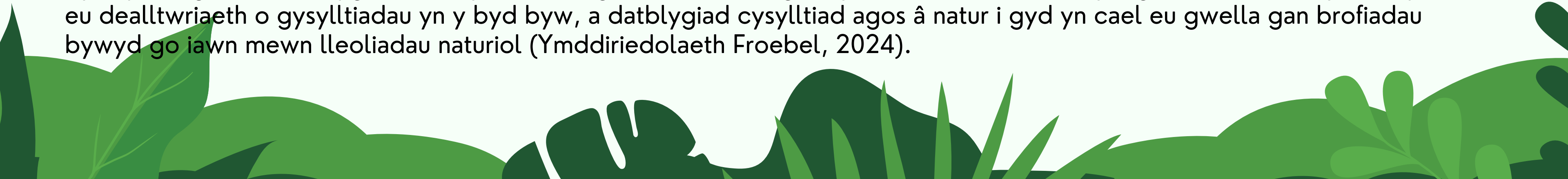

Gan ddefnyddio ffyn, cerrig, dŵr, coed, ac eitemau eraill i arbrofi gyda rhythm a sain, gall plant greu cerddoriaeth yn syth o'r byd naturiol, yn ôl yr erthygl Teach Outdoors. Mae plant yn dysgu gwrando'n astud ar eu hamgylchedd, arbrofi gyda thirweddau sain naturiol, a mwynhau gwneud cerddoriaeth fynegiannol, greadigol yn yr awyr agored trwy weithgareddau gan gynnwys symffoniau natur, gemau rhythm awyr agored, a gwneud offerynnau syml (Teach Outdoors, 2023). Er mwyn meithrin creu cerddoriaeth greadigol, mae addysgu cerddoriaeth yn yr awyr agored yn galluogi plant i ymchwilio i dirweddau sain naturiol, fel gwrando ar adar, gwynt a dŵr, a chynhyrchu rhythmau gyda ffyn, cerrig a deunyddiau naturiol eraill (ARC, 2026). Darganfu'r astudiaeth, drwy hyrwyddo gwrando dyfnach ac arbrofi gyda thirweddau sain naturiol, fod amgylcheddau naturiol awyr agored, fel traethau a choetiroedd, yn helpu plant i ddod yn fwy creadigol a chanolbwyntiedig yn eu cerddoriaeth (Adams a Beauchamp, 2021). Yn ol (Young, 2019) Mae manau awyr agored yn cyfoethogi dysgu cerddorol plant drwy roi rhyddid iddynt archwilio sain, gwrando'n ofalus a gwneud gwaith creadigol byrfyfyr yn y byd natur.

Therapi cerddoriaeth-

Mae'r bennod yn dangos sut mae defnyddio therapi cerddoriaeth awyr agored yn creu arddull gwneud cerddoriaeth sy'n fwy synhwyrdd, agored, ac sy'n gysylltiedig â natur trwy ymgorffori synau a deunyddiau naturiol (Pfeifer, 2017).

Damcaniaethwyr- Roedd Froebel yn gweld chwarae yn yr awyr agored fel rhywbeth hanfodol i addysg gynnar ac yn teimlo y dylai plant gael eu hamlygu i natur "ym mhob agwedd – ffurf, egni, sylwedd, sain a lliw." Mynegodd fod chwilfrydedd plant, eu dealltwriaeth o gysylltiadau yn y byd byw, a datblygiad cysylltiad agos â natur i gyd yn cael eu gwella gan brofiadau bywyd go iawn mewn lleoliadau naturiol (Ymddiriedolaeth Froebel, 2024).

Cyfyngiadau a manteision i cerddoriaeth mas ty fas

Cyfyngiadau-

-Yn ôl yr astudiaeth, mae gan leoliadau awyr agored effaith sylweddol ar sut mae pobl yn clywed cerddoriaeth, gan gysgodi manylion melodig yn aml. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anoddach cynnal profiadau cerddorol awyr agored cyson neu reoleiddio amodau gwrando (Springer, 2024).

-Mae (Unicef.org, 2025) yn trafod rhwystrau sy'n berthnasol i sesiynau cerddoriaeth awyr agored, gan gynnwys tywydd, diogelwch, mynediad a goruchwyliaeth.

(Bogdan Pospelovsky, 2024)

Manteision-

-Mae cyfathrebu, hunanhyder, creadigrwydd a datblygiad cymdeithasol plant i gyd yn cael eu gwella gan offerynnau cerdd awyr agored, sydd hefyd yn gwella cof, ffocws a galluoedd synhwyrdd (Pentagon Play, heb fod yn hysbys).

-Yn y lleoliadau agored, addasadwy hyn, mae cerddoriaeth yn gwella mynegiant, hunanreolaeth ac ymgysylltiad creadigol. Mae dysgu awyr agored sy'n seiliedig ar natur yn darparu profiadau synhwyrdd a symudedd cyfoethog sy'n helpu plant niwroamrywiol yn benodol (Addysg Plentyndod, 2023).

Esiamplau o gweithgareddau cerddoriaeth mas ty fas

- Helfeydd am synau
- Gwnewch eich offerynnau naturiol eich hun
- Gerddi o synau synhwyrdd
- Sesiynau jam a dawnsio
- Cyrsiau rhwystrau gyda cherddoriaeth
(Bogdan Pospelovsky, 2024)

Casgliad

Mae'r profiadau pwysig a defnyddiol y mae dysgu yn yr awyr agored yn eu darparu o gymorth mawr i ddatblygiad cyffredinol plant yn y meysydd corfforol, cymdeithasol, emosiynol a chreadigol. Mae'r dulliau hyn, sy'n tynnu ysbrydoliaeth o theorïau Froebel, Piaget, Vygotsky, Montessori, ac Ysgol Goedwig, yn annog ymholi, chwilfrydedd, a dysgu dan arweiniad plant, gan ddangos sut y gall amgylcheddau naturiol wella dysgu mewn ffyrdd na all yr ystafell ddosbarth gonfensiynol eu gwneud. Mae plant yn ennill hunanhyder, annibyniaeth, ac ymdeimlad dyfnach o gysylltiad â'r byd naturiol trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau fel garddio, gweithio gyda deunyddiau naturiol, ymchwilio i sŵn y tu allan, neu fynychu rhaglenni Ysgol Goedwig. Pan ystyrir y safbwyntiau hyn gyda'i gilydd, mae'n amlwg bod lleoliadau awyr agored yn elfen annatod o addysg gynnar, gan ddarparu cyfleoedd cyfoethog ar gyfer datblygiad cyfannol, creadigrwydd a lles emosiynol. Nid yn unig y mae'r gweithgareddau hyn yn cefnogi sgiliau dysgu craidd, ond maent hefyd yn meithrin gwerthfawrogiad dwfn o natur, cyfrifoldeb amgylcheddol a sgiliau bywyd hanfodol. I gloi, mae'n amlwg bod yr holl weithgareddau awyr agored yn fuddiol yn eu ffyrdd eu hunain a dylid parhau i'w hymgorffori'n rheolaidd mewn ysgolion er mwyn cefnogi datblygiad plant yn y ffordd fwyaf cyflawn bosibl.

- A guide to Forest School in Wales. (n.d.). Available at: https://naturalresourceswales.gov.uk/media/696065/guide-to-forest-school-booklet-eng-final.pdf?utm_source=copilot.com [Accessed 28 Mar. 2026].
- Adams, D. and Beauchamp, G. (2019). Spiritual moments making music in nature. A study exploring the experiences of children making music outdoors, surrounded by nature. *International Journal of Children's Spirituality*, 24(3), pp.260–275.
doi:<https://doi.org/10.1080/1364436x.2019.1646220>.
- Adams, D. and Beauchamp, G. (2020). The impact of music making outdoors on primary school aged pupils (aged 7–10 years) in the soundscape of nature from the perspective of their primary school teachers. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 24(1).
doi:<https://doi.org/10.1007/s42322-020-00072-5>.
- Ashfield, J. (2024). Making Musical Connections: Benefits of Outdoor Music-Making for the Neurodiverse. *Childhood Education*, [online] 100(2), pp.60–65. Available at: <https://eric.ed.gov/?q=source%3A%22Childhood+Education%22&ffl=souChildhood+Education&pg=2&id=EJ1417223> [Accessed 29 Mar. 2026].
- Bogdan Pospelovsky (2024). 5 Outdoor Music Activities for Early Years Classrooms. [online] Louise Kool & Galt. Available at: https://louisekool.com/blogs/news/5-outdoor-music-activities-for-early-years-classroom?srsId=AfmBOopm2Bq5o5E5uqkFPF67vJYpdadnJ7Lu7_9Q0fd1l_s8ElkAuSCm [Accessed 29 Mar. 2026].
- Child Development Activities (2025). Enchanted Nature Collage Walk Adventure. [online] Child Development Activities. Available at: https://child-development-activities.com/en/activity/enchanted-nature-collage-walk-adventure?utm_source=copilot.com [Accessed 28 Mar. 2026].
- Children & Nature Network. (2025). Research Digest: Gardening | Children & Nature Network. [online] Available at: <https://www.childrenandnature.org/resources/research-digest-gardening/>.
- Clanfield, J. (2023). Outdoor Learning Ideas for World Music Day! - Teach Outdoors. [online] Teach Outdoors. Available at: <https://www.teachoutdoors.co.uk/outdoor-learning-ideas-for-world-music-day/>.
- Cwmffrwdor Primary. (2017). FOREST SCHOOLS | Cwmffrwdor Primary. [online] Available at: <https://www.cwmffrwdorprimary.co.uk/copy-of-our-values-1> [Accessed 29 Mar. 2026].
- Dabaja, Z.F. (2023). The strands of the Forest School implementation challenges: A literature review. *PRISM: Casting New Light on Learning, Theory and Practice*, [online] 6(1), pp.15–15. doi:<https://doi.org/10.24377/prism.article667>.
- Fajrie, N., Hariyadi, A., Faizah, H., Evans, D., Prestoza, M.J. and Pratama, H. (2024). Natural Material Media in Early Childhood Collage Art Creativity: Study of Local Cultural Learning with a Qualitative Approach. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, [online] 5(4), pp.585–593. doi:<https://doi.org/10.46843/jiecr.v5i4.1914>.

- Forest School Association (2021). What Is Forest School? [online] Forest School Association. Available at: <https://forestschoollassociation.org/what-is-forest-school/>.
- Franěk, M. and Režný, L. (2024). Perception of outdoor environments while listening to music: the mutual influence of music and environmental features. Psychological Research, 89(1). doi:<https://doi.org/10.1007/s00426-024-02029-5>.
- Froebel Trust. (2022). Children and nature. [online] Available at: https://www.froebel.org.uk/training-and-resources/children-and-nature?utm_source=copilot.com.
- Garden, A. and Downes, G. (2021). A systematic review of forest schools literature in England. Education 3-13, [online] 3(13), pp.1–17. doi:<https://doi.org/10.1080/03004279.2021.1971275>.
- gardening.cals.cornell.edu. (n.d.). Key Findings | Cornell Garden-Based Learning. [online] Available at: <https://gardening.cals.cornell.edu/lessons/program-tools/benefits-and-research/key-findings/>.
- Harvey, D. (2012). Institute for Outdoor Learning. [online] Available at: <https://www.outdoor-learning-research.org/Portals/0/Research%20Documents/Horizons%20Archive/H57.WhatIsOutdoorLearning.pdf>.
- High Cross Primary School - Ysgol Gynradd High Cross . (2025). Forest Schools. [online] Available at: <https://www.highcrossprimary.co.uk/forest-schools> [Accessed 29 Mar. 2026].
- KR (2020). 10 Benefits Of Outdoor Musical Instruments. [online] Pentagon Play. Available at: https://www.pentagonplay.co.uk/news-and-info/10-benefits-outdoor-musical-instruments?srsltid=AfmBOorkeN9NVnGn0yOYr2us-iFv_2RBCYP5xJOH-SG-Dw9ET3iYhCdd [Accessed 29 Mar. 2026].
- Learning through Landscapes. (2023). Primary Outdoors. [online] Available at: https://ltl.org.uk/primary/?utm_source=copilot.com [Accessed 28 Mar. 2026].
- Learning Through Play (2026). Nature Collage Boards. [online] Learning and Exploring Through Play. Available at: https://www.learningandexploringthroughplay.com/2020/10/nature-collage-boards.html?utm_source=copilot.com [Accessed 28 Mar. 2026].
- Montessori Parenting. (2024). 10 Fascinating Facts About the Life of Maria Montessori. [online] Available at: <https://montessoriparenting.org/10-fascinating-facts-about-the-life-of-maria-montessori/>.
- Montessori Partnership (2021). The Montessori take on nature and outdoor play. [online] Montessori Partnership. Available at: <https://www.montessoripartnership.com/2021/11/15/the-montessori-take-on-nature-and-outdoor-play/>.
- NHS (2019). Research to explore benefits of forest school on children's mental health | Humber Teaching NHS Foundation Trust. [online] Humber.nhs.uk. Available at: <https://www.humber.nhs.uk/news/research-to-explore-benefits-of-forest-school-on-children-s-mental-health/>

- North (2026). North Wales Outdoor Learning. [online] Northwalesoutdoorlearning.co.uk. Available at: https://www.northwalesoutdoorlearning.co.uk/?utm_source=copilot.com [Accessed 28 Mar. 2026].
- nurtureuk (2023). The benefits of gardening for children's wellbeing. [online] NurtureUK. Available at: <https://www.nurtureuk.org/the-benefits-of-gardening-for-childrens-wellbeing/>.
- Ohly, H., Gentry, S., Wigglesworth, R., Bethel, A., Lovell, R. and Garside, R. (2016). A systematic review of the health and well-being impacts of school gardening: synthesis of quantitative and qualitative evidence. BMC Public Health, [online] 16(1). doi:<https://doi.org/10.1186/s12889-016-2941-0>.
- PamNatureForest and PamNatureForest (2025). Differences & Similarities Between Forest School and Montessori. [online] Nature Plays. Available at: <https://www.natureplays.com/differences-and-similarities-between-forest-school-and-montessori-education/>.
- Pfeifer, E. (2017). Music-Nature-Therapy. Routledge eBooks, pp.177–203. doi:<https://doi.org/10.4324/9781315310459-10>.
- Plymouth Marjon University (2023). The benefits of Forest School | Plymouth Marjon University. [online] www.marjon.ac.uk. Available at: <https://www.marjon.ac.uk/professional-development-for-teachers/better-forest-school/>.
- Rhs.org.uk. (2025). School Gardening / RHS Gardening. [online] Available at: <https://www.rhs.org.uk/education-learning/school-gardening>.
- Rizka, S.M., Zada, T. and Putri, S.M. (2025). Teacher's Strategy for Developing Children's Creativity through the Use of Natural Materials for Collage Making. Early Childhood Education & Parenting, 1(1), pp.9–14. doi:<https://doi.org/10.17509/ecepa.v1i1.74361>.
- Sabrina (2019). Outdoor Nature Art Activity- Miniature Nature Collages – Play of the Wild. [online] Play of the Wild. Available at: https://playofthewild.com/2019/09/06/outdoor-nature-art-activity-miniature-nature-collages/?utm_ [Accessed 28 Mar. 2026].
- Stanley James Curtis (2018). Friedrich Froebel | German educator. In: Encyclopædia Britannica. [online] Available at: <https://www.britannica.com/biography/Friedrich-Froebel>.
- The University of Queensland (2021). Experiential learning. [online] itali.uq.edu.au. Available at: <https://itali.uq.edu.au/teaching-guidance/teaching-practices/active-learning/experiential-learning>.
- Thomas, A. and Boulton, P. (2025). Outdoor Pedagogy in Early Childhood Education. Elevating Early Childhood Outdoor Pedagogy, pp.25–38. doi:https://doi.org/10.1007/978-3-031-89783-2_3.
- Title 6 Education Subtitle 3. Special Educational Programs Chapter 48 Alternative Learning Environments. (n.d.). Available at: <https://arkleg.state.ar.us/Home/FTPDocument?path=%2FAssembly%2FMeeting+Attachments%2F985%2FI12812%2FExhibit+D+Handout--Chapter+48+Alternative+Learning+Environments.pdf> [Accessed 30 Mar. 2026].

Unicef.org. (2025). The importance of outdoor play (and how to support it). [online] Available at: <https://www.unicef.org/eca/stories/importance-outdoor-play-and-how-support-it?>.

University of Wales Trinity Saint David. (2026). Bringing Education Outdoors with Forest School Learning. [online] Available at: <https://www.uwtsd.ac.uk/news/bringing-education-outdoors-forest-school-learning> [Accessed 29 Mar. 2026].

Vic.gov.au. (2025). Arc. [online] Available at: <https://arc.educationapps.vic.gov.au/learning/sites/music-teaching-learning-resources/6715/Teaching-music-outdoors>.

Welsh Government (2023). Teaching and Learning in the outdoors: the Current State of Outdoor Learning in Schools in Wales Research. [online] Available at: <https://hwb.gov.wales/api/storage/177a33a6-7c70-4843-bb63-903e70a04154/teaching-and-learning-in-the-outdoors-the-current-state-of-outdoor-learning-in-schools-in-wales.pdf>.

Yum, L.D. (2021). Everything You Need to Know About Setting Up A School Sensory Path [video]. [online] CHC Resource Library. Available at: <https://www.chconline.org/resourcelibrary/everything-you-need-to-know-about-setting-up-a-school-sensory-path/>